

E - PORADNIK POWIATU OPATOWSKIEGO

„ODPOWIEDZIALNOŚĆ KARANA I CYWILNA ZA POPEŁNIONE CZYNY” – PODSTAWOWE INFORMACJE

*Poradnik przygotowany w ramach zadania publicznego realizowanego
w formie powierzenia zadania przez Zarząd Powiatu Opatowskiego*

Publikacja bezpłatna.

Praca zbiorowa

Autorzy:

Katarzyna Markiewicz – radca prawny, doradca obywatelski

Katarzyna Turbiarz – radca prawny, mediator

Wydawca:

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Powiatu Opatowskiego z siedzibą w Opatowie

ul. Bronisława Ostrowskiego ps. Cichy 1

27 – 500 Opatów

Tel. (15) 868 – 20 – 87

fax. (15) 868 – 20 - 87

e-mail: lgdopatow@o2.pl

<http://www.lgdopatow.pl>

WPROWADZENIE – NIEODPŁATNE PORADY PRAWNE, EDUKACJA PRAWNA

Nieodpłatna pomoc prawna, nieodpłatne poradnictwo obywatelskie oraz edukacja prawna świadczone są zgodnie z ustawą z dnia 05 sierpnia 2015 roku o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej (Dz. U.2024.1534).

Miejsce i godziny świadczenia nieodpłatnej pomocy prawnej oraz nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego w Powiecie Opatowskim:

<u>Opatów Punkt nr 1</u> <u>Nieodpłatna pomoc prawna, nieodpłatne poradnictwo</u> <u>obywatelskie, nieodpłatna mediacja</u>	<u>Ożarów Punkt nr 2</u> <u>Nieodpłatna pomoc prawna</u>
ul. Sienkiewicza 17	ul. Stodolna 1
Dane do kontaktu: 1.Nr telefonu: 15 868-47-12 lub 797 – 994 – 712, 2.Adres e-mail: <i>asystent@opatow.pl</i> , 3.E-PUAP: - adres skrzynki: /itob629a04/Skrytka ESP 4.Bezpośrednia rejestracja z możliwości wskazania konkretnego terminu za pomocą strony Ministerstwa Sprawiedliwości https://np.ms.gov.pl/	Dane do kontaktu: 1.Nr telefonu: 15 868-47-12 lub 797 – 994 – 712, 2.Adres e-mail: <i>asystent@opatow.pl</i> , 3.E-PUAP: - adres skrzynki: /itob629a04/Skrytka ESP 4.Bezpośrednia rejestracja z możliwości wskazania konkretnego terminu za pomocą strony Ministerstwa Sprawiedliwości https://np.ms.gov.pl/
Lokalna Grupa Działania Powiatu Opatowskiego Katarzyna Turbiarz – radca prawny, mediator - dyżur zgodnie z harmonogramem, Szymon Heba – radca prawny, doradca obywatelski, mediator - dyżur zgodnie z harmonogramem,	Starostwo Powiatowe w Opatowie: Ewelina Bielak – adwokat, Patrycja Szczygiał – adwokat, Szymon Heba – radca prawny, Dyżury zgodnie z harmonogramem.
Poniedziałek: 7:30 – 11:30 NPP Wtorek: 7:30 – 11:30 NPP Środa: 7:30 – 12:00 NPO i M. Czwartek: 7:30 – 11:30 NPP Piątek: 10:30 – 14:30 NPP	Poniedziałek: 11:30 – 15:30 Wtorek: 7:30 – 11:30 Środa: 8:00 – 12:00 Czwartek: 9:00 – 13:00 Piątek: 7:30 – 11:30

Nieodpłatna pomoc prawna obejmuje:

- Poinformowanie o obowiązującym stanie prawnym oraz o przysługujących prawach i obowiązkach, w tym w związku z toczącym się postępowaniem przygotowawczym, sądowym, administracyjnym lub sądownoadministracyjnym;
- Wskazanie sposobu rozwiązania problemu prawnego;
- Przygotowanie projektu pisma w tych sprawach, z wyłączeniem pism procesowych w toczącym się postępowaniu przygotowawczym lub sądowym i pism w toczącym się postępowaniu sądownoadministracyjnym;
- Sporządzenie projektu pisma o zwolnienie od kosztów sądowych lub ustanowienie pełnomocnika z urzędu w różnych rodzajach postępowań;
- Nieodpłatną mediację.

Nieodpłatne poradnictwo obywatelskie obejmuje:

- działania dostosowane do indywidualnej sytuacji osoby uprawnionej, zmierzające do podniesienia świadomości tej osoby o przysługujących jej uprawnieniach lub spoczywających na niej obowiązkach oraz wsparcia w samodzielnym rozwiązywaniu problemu, w tym, w razie potrzeby, sporządzenie wspólnie z osobą uprawnioną planu działania i pomoc w jego realizacji. Nieodpłatne poradnictwo obywatelskie obejmuje w szczególności porady dla osób

zadłużonych i porady z zakresu spraw mieszkaniowych oraz zabezpieczenia społecznego,

- nieodpłatną mediację.

KTO MOŻE SKORZYSTAĆ Z NIEODPŁATNEJ POMOC PRAWNEJ

KAŻDY, kto znajduje się w sytuacji, w której nie może ponieść kosztów odpłatnej pomocy i złoży takie oświadczenie w punkcie, w którym świadczona jest nieodpłatna pomoc, nieodpłatne poradnictwo obywatelskie lub nieodpłatna mediacja.

Osoba uprawniona, przed uzyskaniem nieodpłatnej pomocy prawnej lub nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego, składa pisemne oświadczenie, że nie jest w stanie ponieść kosztów odpłatnej pomocy prawnej.

Oświadczenie składa się osobie udzielającej nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadczącej nieodpłatne poradnictwo obywatelskie.

Oświadczenie, przechowuje się w warunkach uniemożliwiających dostęp do niego osób trzecich. Administratorem danych osobowych zawartych w oświadczeniu, jest starosta. W celu umożliwienia kontroli prawidłowości udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej i świadczenia nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego starosta przechowuje oświadczenie, o którym mowa w ust. 2, przez trzy lata od końca roku kalendarzowego, w którym oświadczenie zostało sporządzone.

Nieodpłatna pomoc prawna przysługuje także osobie fizycznej prowadzącej jednoosobową działalność gospodarczą (osoba samozatrudniona) niezatrudniającej innych osób w ciągu ostatniego roku. Nieodpłatna pomoc prawna dla samozatrudnionych przedsiębiorców ma charakter pomocy de minimis.

INNE ISTOTNE INFORMACJE

Porady prawne udzielane są w ramach osobistej wizyty osoby uprawnionej w punkcie nieodpłatnego poradnictwa prawnego. Osoby, które ze względu na niepełnosprawność ruchową lub inne trudności nie są w stanie stawić się osobiście w punkcie porad prawnych pomoc prawna świadczona jest poza siedzibą punktu lub z wykorzystaniem środków komunikowania się na odległość po uprzednim zgłoszeniu w/w faktu pod wskazanym wyżej numerem telefonu oraz złożeniu stosownego oświadczenia.

EDUKACJA PRAWNA

Edukacja prawna stanowi ustawiczny proces prowadzony wobec obywateli bez względu na wiek. W ramach realizacji zadania z zakresu edukacji prawnej prowadzone są zajęcia dla uczniów szkół podstawowych oraz ponadpodstawowych mające na celu zwiększenie świadomości w zakresie podstawowych praw i obowiązków, profilaktyki oraz zwalczania przestępstw oraz funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości. Celem edukacji prawnej dzieci i młodzieży jest zapobieganie wykluczeniu prawnemu w dorosłym życiu. W ramach edukacji prawnej prowadzone są wykłady teoretyczne jak również szereg zajęć o charakterze praktycznym.

W ramach funkcjonującego na terenie Powiatu Opatowskiego systemu nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego oraz nieodpłatnej pomocy prawnej istotnym problemem zwłaszcza wśród młodszych beneficjentów systemu wsparcia obywatelskiego lub prawnego są zagadnienia związane z odpowiedzialnością karną lub cywilną za popełnione czyny. Przedmiotowy poradnik dedykowany jest osobom, które być może zastanawiają się czasami nad odpowiedzialności za czyny wyrządzone lub stały się ofiarami takich zachowań i nie wiedzą jakie uprawnienia im przysługują.

INFORMACJE WSTĘPNE

Zagadnienia związane z odpowiedzialnością za wyrządzone szkody lub roszczeniami przysługującymi w przypadku gdy ktoś stanie się ofiarą takiego czynu regulowane są zarówno przez przepisy prawa cywilnego jak również karnego.

Zgodnie z prawem cywilnym kto z winy swej wyrządził drugiej osobie szkodę zobowiązany jest do jej naprawienia. Od zasady tej istnieje jednak wiele wyjątków.

Natomiast odpowiedzialności karnej podlega osoba, która popełniła czyn zabroniony pod groźbą kary przez ustawę obowiązującą w dacie popełnienia czynu.

KTO I ZA CO PODLEGA ODPOWIEDZIALNOŚCI KARNEJ?

Osoba która ukończyła 17 lat i popełni czyn zabroniony dopuszcza się przestępstwa lub wykroczenia a tym samym podlega odpowiedzialności karnej. Za popełnienie czynu zabronionego grozi kara.

Nieletni czyli osoby które w dacie popełnienia czynu nie ukończyli 17 roku życia nie mogą ponosić kary ale nie oznacza to, że ich czyny pozostają bezkarne. Wobec osób nieletnich Sąd rodzinny stosuje bowiem środki wychowawcze i lecznicze polegające na nakładaniu na nieletniego pewnych obowiązków lub ograniczeń np. nadzór kuratora.

Uwaga!!

Wyjątkiem od wskazanej reguły dotyczącej odpowiedzialności osób nieletnich jest popełnienie określonego typu przestępstw przez osoby które ukończyły 15 rok życia np. zabójstwa, ciężkiego uszczerbku na zdrowiu, zgwałcenia, czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego. Sprawy takich osób rozpoznawane są przez Sąd karny a nie rodzinny i odpowiadają one za swoje czyny jak osoby które ukończyły 17 lat.

PRZESTĘPSTWA I WYKROCZENIA - DEFINICJE

Przestępstwo to czyn zawiniony zabroniony pod groźbą kary przez ustawę obowiązującą w dacie jego popełnienia, którego społeczna szkodliwość jest wyższa niż znikoma. Przestępstwa dzielą się na zbrodnie (zagrożone karą pozbawienia wolności co najmniej 3 lat) oraz występki tj. pozostałe czyny zabronione.

Wykroczenie to czyn szkodliwy społecznie, zabroniony przez ustawę obowiązującą w chwili jego popełnienia zagrożony karą aresztu, nagany lub grzywny do 5000 zł.

CZYN NIEDOZWOLONY I WINA

Czyn niedozwolony to zachowanie które jest zakazane przez prawo i powoduje powstanie szkody. Za popełnienie czynu niedozwolonego

sprawca może ponosić odpowiedzialność zarówno karną jak i cywilną – odszkodowawczą.

Za jeden czyn można ponosić zarówno odpowiedzialność cywilną jak i karną. Aby sprawca mógł zostać pociągnięty do odpowiedzialności konieczne jest ustalenie jego winy.

Wina to pojęcie znane zarówno prawu karnemu jak i cywilnemu. Pojęcie winy w prawie cywilnym rozumiane jest szerzej niż w prawie karnym dlatego też może dojść do sytuacji w której sąd karny uniewinni sprawcę natomiast na drodze cywilnej sprawca będzie zobowiązany do naprawienia szkody.

PODEJRZENIE POPEŁNIENIA PRZESTĘPSTWA

Zgodnie z art. 304 kpk każda osoba, która posiada informację, iż mogło dojść do popełnienia czynu zabronionego zobowiązana jest zgłosić ten fakt na Policji lub w Prokuraturze. Zgłoszenie może być dokonane osobiście lub w formie pisemnej.

ŚCIGANIE PRZESTĘPSTW

Przestępstwo ścigane są przez Prokuraturę lub przez Policję.

Niektóre przestępstwa ścigane są wyłącznie na wniosek pokrzywdzonego nawet jeśli Policja lub Prokuratura posiadają informację na temat ich popełnienia np. stalking, groźby karalne.

Istnieją też przestępstwa ścigane z oskarżenia prywatnego. Należą do nich m.in. przestępstwo zniewagi lub pomówienia. Wówczas

zainicjowanie postępowania karnego odbywa się poprzez złożenie do prywatnego aktu oskarżenia. Prywatny akt oskarżenia może być złożony do protokołu np. wobec Policji lub bezpośrednio do Sądu. Podczas wnoszenia prywatnego aktu oskarżenia niezbędne jest uiszczenie zryczałtowanej opłaty w wysokości 300 zł.

ŚWIADEK, POKRZYWDZONY, PODEJRZANY, OSKARŻONY

W toku postępowania karnego można występować w roli:

- świadka,
- pokrzywdzonego,
- oskarżonego.

Świadek to osoba, która posiada wiedzę o popełnionym przestępstwie lub wykroczeniu bądź też o ich okolicznościach. Świadek ma obowiązek stawić się na wezwanie organu prowadzącego czynności, oraz złożyć zeznania zgodne z prawdą.

Prawo do odmowy składania zeznań przysługuje gdy:

- sprawca jest osobą najbliższą dla świadka np. bratem.
- sprawca pozostaje z oskarżonym w szczególnie bliskim stosunku osobistym.

Oprócz prawa do odmowy składania zeznań przepisy kodeksu postępowania karnego przewidują prawo do odmowy odpowiedzi na pytanie w sytuacji gdy:

- mogłaby ona narazić świadka lub osobę dla niego najbliższą na odpowiedzialność karną.

Pokrzywdzony to osoba której dobro prawne zostało bezpośrednio naruszone lub zagrożone przestępstwem.

Pokrzywdzony ma prawo do:

- udziału w postępowaniu przygotowawczym ,
- udziału w postępowaniu przed sądem,
- żądania naprawienia szkody lub zadośćuczynienia,
- korzystania z pomocy pełnomocnika.

Obowiązkiem pokrzywdzonego jest stawić się na wezwanie organu prowadzącego postępowanie.

Podejrzany to osoba wobec której wydano postanowienie o przedstawieniu zarzutów.

Podejrzany ma prawo do składania wyjaśnień, prawo do odmowy składania wyjaśnień oraz odpowiedzi na pytania. Ponadto może korzystać z pomocy obrońcy, może zapoznać się z materiałem dowodowym sprawy a także składać wnioski dowodowe.

Oskarżony to osoba wobec której sporządzony został akt oskarżenia. Oskarżony ma prawo składać wyjaśnienia w toku postępowania nie ma jednak obowiązku mówienia prawdy i dostarczania dowodów swojej winy. Oczywiście ważna jest postawa oskarżonego w toku procesu, która chociażby może wpłynąć na wymiar kary.

NAPRAWIENIE SZKODY

Ogólna zasada stanowi, iż wyrządzoną szkodę należy naprawić.

Naprawienie szkody może nastąpić na dwa sposoby:

- przywrócenie stanu poprzedniego (sprzed wyrządzenia szkody),
- zapłata odszkodowania pieniężnego,

O sposobie naprawienia szkody decyduje poszkodowany,

W przypadku wystąpienia szkody na osobie (np. zranienie innej osoby) poszkodowany może się ubiegać o:

- pokrycie kosztów leczenia,
- pokrycie kosztów przygotowanie do innego zawodu w przypadku osób z niepełnosprawnością,
- renty w przypadku utraty całkowitej lub częściowej zdolności zarobkowania,
- zadośćuczynienia za ból i krzywdę.

W przypadku śmierci poszkodowanego można domagać się:

- zwrotu kosztów leczenia i pogrzebu,
- odszkodowania dla członków rodziny w związku z pogorszeniem ich sytuacji,
- zadośćuczynienia dla najbliższej rodziny za doznaną krzywdę,
- renty dla dzieci zmarłego.

POSTĘPOWANIE CYWILNE

Wszczęcie postępowania cywilnego odbywa się poprzez złożenie do właściwego sądu pozwu.

Stronami postępowania są powód i pozwany. Do pozwu dołączyć należy dowody potwierdzające dochodzone roszczenie a także uiścić opłatę od pozwu.

W zakresie opłaty od pozwu powód który nie jest w stanie ponieść tych kosztów bez uszczerbku dla siebie i rodziny może ubiegać się o zwolnienie z obowiązku ich uiszczenia w całości lub w części.

W ramach prowadzonego postępowania cywilnego bardzo ważne jest przestrzeganie terminów sądowych i odpowiednie reagowanie.

Podsumowanie:

Przedmiotowy poradnik zawiera podstawowe zagadnienia związane z czynami zabronionymi oraz postępowaniami cywilnymi i karnymi w tym zakresie. Każdy stan faktyczny przedstawiony podczas porady prawnej czy też obywatelskiej jest inny i wymaga indywidualnego podejścia do problemu.

Wobec powyższego w razie pytań i wątpliwości zapraszamy do zapisu osób uprawnionych na porady świadczone w ramach systemu nieodpłatnej pomocy prawnej na terenie Powiatu Opatowskiego.